

CURS NR.4

4.2. Structura populației

Cunoașterea structurii populației are o deosebită importanță pentru analiza și interpretarea stării de sănătate a unei colectivități, dar și din punct de vedere socio-economic și cultural.

În cele ce urmează vom prezenta acele aspecte ale structurii populației, care au un raport direct cu cunoașterea stării de sănătate.

a. Structura populației pe medii

În prezent, în toate țările din lume se poate vorbi de un mediu rural și altul urban. Diferențele din punct de vedere al condițiilor de viață, cultură, accesibilitate la serviciile medicale etc., între cele două medii, sunt mai mari sau mai mici, de la o țară la alta. Aceste diferențe creează disparități accentuate în cadrul fenomenelor demografice și de morbiditate.

La noi în țară trebuie să mai semnalăm un fenomen, și anume transformarea unor localități rurale în orașe, fără să se schimbe radical condițiile de viață și relațiile interumane la nivelul acestora.

De asemenea trebuie să remarcăm exodul populației din mediul rural, în mediul urban odată cu industrializarea, cu o serie de consecințe: locuințe insuficiente sau improprii, probleme de adaptare, supraaglomerare, poluare, etc., cu repercusiuni asupra stării de sănătate.

Aprecierea structurii populației pe medii se face cu ajutorul indicelui de urbanizare:

$$I_u = \frac{L_u}{L} \cdot 100$$

I_u – indice de urbanizare;

L_u – nr. populației din urban;

L – numărul populației la 01.07.a.c.

În România, la nivelul anului 1992 erau 54,3% locuitori în mediul urban și 45,7% în mediul rural.

b. Structura populației pe sexe

În general, în mai toate țările, populația de sex feminin depășește procentual pe cea de sex masculin, deși la naștere se înregistrează mai mulți băieți decât fete, respectiv 51-52%. Până la vârsta de 40 de ani se constată o supramortalitate la sexul masculin, datorată unui determinism genetic, la care se adaugă condiții de muncă mai grele, vicii, astfel că la această vârstă se produce o egalizare procentuală între cele două sexe. Supramortalitatea masculină se constată și în continuare, astfel că la vârste înaintate raportul dintre femei și bărbați este în favoarea primelor.

În România, la nivelul anului 1992 erau 49,3% bărbați și 50,7% femei.

Raportul dintre cele două sexe se exprimă prin indicele (rata) de masculinitate, respectiv de feminitate, care se calculează conform formulelor:

$$I_{m\%} = \frac{L_m}{L_f} \cdot 100$$

$$I_{f\%} = \frac{L_f}{L_m} \cdot 100$$

$I_{m\%}$ - indice de masculinitate;

L_m - nr. pop. de sex masculin;

$I_{f\%}$ - indice de feminitate;

L_f - nr. pop. de sex feminin

În ultimele decenii există o tendință de scădere a indicelui de masculinitate.

Există în lume regiuni în care indicele de masculinitate este supraunitar, ceea ce înseamnă că există o supramortalitate la sexul feminin. Acest fenomen se observă în țări subdezvoltate, unde femeile trăiesc și muncesc în condiții deosebit de grele și în care asistența medicală este ca și inexistentă.

c. Structura populației pe grupe de vârstă

Vârsta reprezintă o caracteristică importantă nu numai din punct de vedere demografic, dar și al sănătății. De aceea, orice studiu trebuie să analizeze fenomenele și din acest punct de vedere, pentru a elimina erorile de apreciere.

Grupa de vârstă ani	Tip de populație		
	Tânăr	Staționar	Îmbătrânit
0-14	30-40%	25%	10-20%
15-49	50%	50%	50%
50 și peste	10-20%	25%	30-40%

Tabel 4.1.

Pentru a interpreta structura populației pe grupe de vârstă trebuie să luăm în considerare trei grupe mari de vârstă: 0-14, 15-49 și 50 de ani și peste. În funcție de raportul dintre acestea, așa cum se vede în tabelul de mai sus, există trei tipuri de populație: tânără, staționară și îmbătrânită.

Dacă am dori să reprezentăm grafic aceste tipuri de populație, ele ar arăta în felul următor: populația de tip tânăr ar avea formă de triunghi, cu baza largă și vârful ascuțit, populația de tip staționar, formă de clopot, iar populația de tip îmbătrânit, formă de urnă.

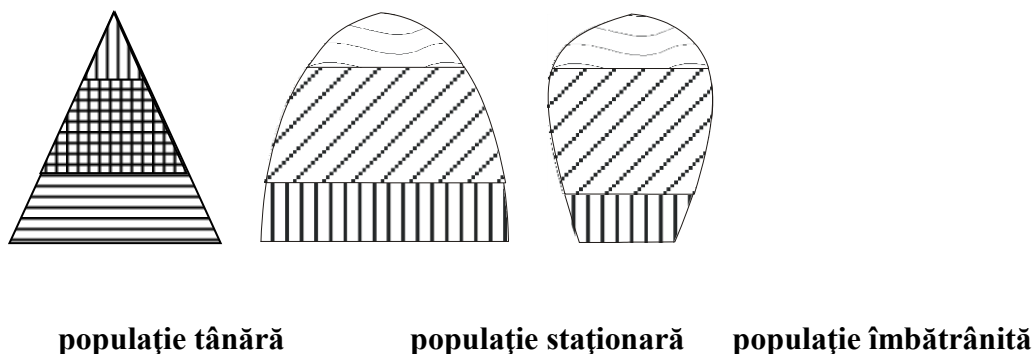

Figura 4.1.

O altă modalitate de reprezentare grafică o reprezintă piramida vârstelor, în care sunt prezentate atât vârsta cât și cele două sexe.

Structura populației pe grupe de vârstă are implicații demografice, medicale și socio-economice.

Din punct de vedere demografic, structura pe sexe și vârste influențează reproducerea. O populație de tip tânăr are o natalitate crescută, în timp ce una îmbătrânită are o natalitate scăzută.

Din punct de vedere medical, structura populației determină un anumit tip de morbiditate. Astfel, populația de tip tânăr este dominată de o patologie predominant acută, pe când cea de tip îmbătrânit de una cronică, degenerativă. În primul caz este nevoie de o rețea de pediatrie, bine pusă la punct, de o bună supraveghere sanitaro-antiepidemică. În cea de a doua situație este nevoie de policlinici, de spitale de specialitate, de o rețea ambulatorie bine pusă la punct, toate în ideea prevenirii, diagnosticării și dispensarizării bolnavilor, pe cât posibil în faza funcțională a bolii.

Din punct de vedere socio-economic, o populație tânără înseamnă forță de muncă, care permite o bună dezvoltare a societății, în timp ce o populație îmbătrânită înseamnă un procent crescut de persoane neproductive, ce necesită protecție socială și implicit cheltuieli ridicate.

Pentru o mai ușoară interpretare a structurii pe grupe de vârstă se folosește indicele populației de peste 60 sau 65 ani, raportat la populația 0-14 ani, formula de calcul fiind:

$$I_{60(65)} = \frac{L_{60(65)}}{L_{(0-14)}} \cdot 100$$

$I_{60(65)}$ - indicele populației de peste 60/65 de ani;

$L_{60(65)}$ - numărul populației de peste 60/65 de ani;

$L_{(0-14)}$ - numărul populației de 0-14 ani

Cu cât acest indice este mai ridicat, cu atât structura populației este mai îmbătrânită.